

Innehåll

1. Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning	5
2. Översikt av strategisammanhanget	6
2.1 Förändringar i strategisammanhanget	6
2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget	7
2.3 Synergier med andra svenska strategier	8
3. Resultatredovisning	9
3.1 Sidas bidrag till förändring på strateginivå	9
3.2 Stödområde 1: Ökad ekonomisk integrering med EU och marknadsekonomisk utveckling	11
3.2.1 Mål 1: Stärkt kapacitet hos institutioner för fortsatt ekonomisk EU-integration	11
3.2.2 Mål 2: Konkurrenskraftiga små och medelstora företag	12
3.3 Stödområde 2: Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och mer utvecklad rättsstat	13
3.3.1 Mål 3: En mer effektiv offentlig förvaltning med stärkt administrativ kapacitet att genomföra reformer för EU-närmandet	13
3.3.2 Mål 4: Offentliga tjänster levereras av bättre kvalitet, utifrån principer om icke- diskriminering och lika rättigheter och med minskad korruption	14
3.3.3 Mål 5: Ett mer effektivt rättsväsende, som i högre utsträckning garanterar rätten till en rättvis rättegång, i enlighet med europeisk standard	15
3.3.4 Mål 6: Minskat könsrelaterat våld, hatbrott och människohandel	15
3.3.5 Mål 7: En mer demokratisk och effektiv poliskår	16
3.3.6 Mål 8: Ett mer pluralistiskt civilt samhälle inklusive politiska partier med stärkt folklig förankring	Error! Bookmark not defined.
3.3.7 Mål 9: Förbättrade förutsättningar för demokratiskt ansvarsutkrävande och deltagande i politiska processer inklusive främjande av fria val	17
3.3.8 Mål 10: Friare och mer oberoende media	18
3.3.9 Mål 11: Att partnerländerna i högre grad uppfyller internationella och nationella åtaganden för mänskliga rättigheter, jämställdhet (inklusive EU:s strategi för jämställdhet), och icke-diskriminering	18
3.3.10 Mål 12: Kvinnor och män har i högre utsträckning samma makt att utforma sina liv	19
3.3.11 Mål 13: Ökat förtroende och försoning mellan parterna i och mellan länderna	Error! Bookmark not defined.

3.4	Stödområde 3: Förbättrad miljö och begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan och klimatförändring	20
3.4.1	Mål 14: Att partnerländerna i högre grad uppfyller EU:s regelverk och internationella överenskommelser för miljö, klimat och energi	Error! Bookmark not defined.
3.4.2	Mål 15: Stärkt miljömässigt ansvarstagande hos allmänhet, näringsliv och civilsamhälle..	21
3.4.3	Mål 16: Mer hållbar samhällsservice inom områden som vatten och avlopp, avfallshantering, energieffektivisering och förnybar energi	22
4.	Implikationer.....	Error! Bookmark not defined.

Om strategirapporten – syfte och upplägg

Strategirapportens syfte är att rapportera Sidas strategigenomförande till regeringen. Strategirapporten tjänar som underlag till vårsamråden med Utrikesdepartementet (UD) samt till Regeringskansliets (RK) resultatrapportering. Sida är avsändare och UD är målgrupp för och mottagare av strategirapporten.

Vid sidan av strategirapporten redovisar Sida sin verksamhet till regeringen genom årsredovisningen. Strategirapporten går djupare och redogör för strategigenomförandet per strategimål för varje strategi och drar även framåtblickande slutsatser.

Strategirapporten är utformad i enlighet med regeringens riktlinjer för strategier. Strategirapporten ska redovisa, analysera och bedöma resultaten av strategigenomförandet i förhållande till angivna strategimål¹ samt redogöra för implikationer för det fortsatta strategigenomförandet. Vid behov ska rapporten redovisa förändringar i förutsättningarna för genomförandet. Det finns tre typer av strategirapporter: Strategirapport år 1, årlig strategirapport och fördjupad strategirapport.

1. **Strategirapport år 1** skrivs för strategiperiodens första år efter genomförd operationalisering. Rapporten sammanfattar slutsatser och redovisar resultat från genomförandet av föregående strategi (i de fall det finns en tidigare strategi). Denna strategirapport redogör även för den förändringsteori som ligger till grund för Sidas stöd inom strategin, centrala överväganden samt hur verksamheten ska genomföras och följas upp under strategiperioden.
2. **Den årliga strategirapporten** skrivs för de år då varken en fördjupad översyn eller operationalisering genomförts.
3. **Den fördjupade strategirapporten** skrivs näst sista året av strategin efter att en fördjupad översyn genomförts. Rapporten redogör för slutsatserna från den fördjupade översyn av strategigenomförandet som sker en gång per strategi. Den fördjupade strategirapporten ska sammanfatta genomförandet av hela strategin hittills² (bl.a. analys av resultat per strategimål) samt ge tydliga rekommendationer inför kommande strategiperiod. Den fördjupade strategirapporten utgör Sidas huvudtillfälle att lämna rekommendationer till regeringens anvisningar inför ny strategi.

Strategirapporten är en lägesuppdatering av strategigenomförandet och bedömer resultat sedan den senaste strategirapporten. Strategirapporten bygger på det underlag som finns tillgängligt vid tillfället för strategirapportens framtagande (t.ex. rapportering, reserapporter, studier, utvärderingar, analyser och anteckningar från partnermöten).

Kapitel 1 sammanfattar Sidas bedömning av strategigenomförandet per strategimål. **Kapitel 2** ger en översikt av strategisammanhanget och beskriver den kontext (tematisk/geografisk) i vilken strategin genomförs. **Kapitel 3** redovisar resultat från strategigenomförandet. **Kapitel 4** redogör för eventuella implikationer för det fortsatta strategigenomförandet som Sida vill lyfta till UD.

¹ I de tidigare resultatstrategierna används begreppet *resultat*. Denna rapport använder genomgående begreppet *strategimål* i linje med nya riktlinjer för strategier. I resultatstrategierna är resultaten klustrade kring *resultatområden*. Denna rapport använder dock genomgående begreppet *stöd område*.

² Dvs. från strategins början fram till 15/3.

Trafikljusbedömningar

Trafikljusen är ett signalsystem som sammanfattar och motiverar Sidas nulägesbedömning av strategigenomförandet. Olika aspekter av strategigenomförandet bedöms i strategirapporten för att ge en bild av trender i utvecklingen och relevansen av verksamheten. Bedömningen består av ett färgsatt trafikljus samt en motivering.

Trafikljus för utvecklingstrend

Grön: Utvecklingen går framåt	Gul: Utvecklingen har ingen tydlig riktning	Röd: Utvecklingen går bakåt
I förhållande till strategimål/strategi går utvecklingen i kontexten framåt.	I förhållande till strategimål/strategi har utvecklingen i kontexten ingen tydlig riktning.	I förhållande till strategimål/strategi går utvecklingen i kontexten bakåt.

Strategin och dess strategimål anger vad Sidas arbete ska bidra till under en angiven strategiperiod och utgör den huvudsakliga styrningen i strategigenomförandet. Trafikljusbedömning för utvecklingstrend används för att få en snabb uppfattning om utvecklingstrender i de kontexter och tematiska områden där Sida är aktiv.

Sidas insatser och aktiviteter kan vara med och påverka utvecklingstrender inom de områden där vi är aktiva, men trender handlar om större, komplexa och långsiktiga förändringar på nationell, regional och/eller global nivå, där ett stort antal faktorer utanför Sidas kontroll inverkar på utvecklingen i kontexten. Effekten av Sidas arbete bedöms alltså inte i detta trafikljus.

Trafikljus för portföljens relevans

Grön: Portföljen är relevant	Gul: Portföljen är delvis relevant	Röd: Portföljen är inte relevant
Portföljen svarar upp mot behoven i kontexten, strategins mål samt uppnår resultat enligt insatsernas mål.	Portföljen svarar delvis upp mot behoven i kontexten, strategins mål samt uppnår resultat för en större del av insatsernas mål.	Portföljen svarar inte upp mot behoven i kontexten, strategins mål och/eller uppnår inte resultat enligt insatsernas mål.

Sida utvecklar och anpassar löpande strategiportföljerna för att upprätthålla en relevant och väl avvägd portfölj. Sida anpassar portföljen genom att förhålla sig till utvecklingsutmaningar i respektive kontext, aktuell styrning samt genom att säkerställa att insatser och aktiviteter bidrar eller förväntas bidra till resultat. Trafikljusbedömningen beaktar och utgår från dessa tre aspekter.

1. Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning

Föreliggande rapport är den sista rapporteringen för Nordmakedonien på den gamla strategin (Strategin för Reformsamarbete med Östeuropa, Västra Balkan och Turkiet 2014-2021) och täcker det bilaterala fönstret för Nordmakedonien. I oktober 2021 fattade den svenska regeringen beslut om ny regional strategi där Nordmakedonien utgör ett av de bilaterala fönstren (strategin omfattar också Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kosovo, Serbien och Turkiet samt ett regionalt fönster). I samband med beslut om ny strategi intensifierades operationaliseringen av densamma och den beräknas vara avslutad under Q1/2022.

	Utveckling ³	Relevans ⁴
Ökad ekonomisk integrering med EU och marknadsekonomisk utveckling		
1. Stärkt kapacitet hos institutioner för fortsatt ek. integration med EU		
2. Konkurrenskraftiga små och medelstora företag		
Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och mer utvecklad rättsstat		
3. En mer effektiv offentlig förvaltning med stärkt administrativ kapacitet		
4. Offentliga tjänster levereras av bättre kvalitet och minskad korruption		
5. Ett mer effektivt rättsväsende i enlighet med europeisk standard		
6. Minskat könsrelaterat våld, hatbrott och människohandel		
7. En mer demokratisk och effektiv poliskår		
8. Ett mer pluralistiskt civilt samhälle		
9. Förbättrade förutsättningar för demokratiskt ansvarsutkrävande och deltagande		
10. Friare och mer oberoende media		
11. Åtaganden för mänskliga rättigheter, jämställdhet och icke-diskriminering		
12. Kvinnor och män har i högre utsträckning samma makt att utforma sina liv		
13. Ökat förtroende och försoning mellan parterna i och mellan länderna		
Förbättrad miljö och begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan och klimatförändringar		
14. EU:s regelverk och int. överenskommelser för miljö, klimat och energi		
15. Stärkt miljömässigt ansvarstagande hos allmänhet, näringsliv och civilsamhälle		
16. Mer hållbar samhällsservice som vatten och avlopp, avfallshantering, energi		

³ Bedömning av utvecklingen i kontexten i förhållande till **strategimålen**: **Grön**: Utvecklingen går framåt; **Gul**: Utvecklingen går delvis framåt eller delvis bakåt; **Röd**: Utvecklingen går bakåt.

⁴ Bedömning av **portföljens relevans**: **Grön**: Portföljen är relevant; **Gul**: Portföljen är delvis relevant; **Röd**: Portföljen är inte relevant.

2. Översikt av strategisammanhanget

Totalt strategibelopp:	Utbetalat belopp hittills:	Antal insatser 2021
10 550 MSEK	10 620* MSEK varav 208,6 MSEK i Nordmakedonien	17

*Inkluderar utbetalningar gjorda 2021 mot Strategi för Reformsamarbete med Västra Balkan och Turkiet 2021-2027

2.1 Förändringar i strategisammanhanget

Covid-19 pandemin har drabbat Nordmakedonien hårt och landet är ett av de mest drabbade länderna i Balkanregionen med en underutvecklad hälsosektor. Medan ekonomin påverkades mycket under 2020 skedde dock en liten återhämtning under 2021. Siffror som nationalbanken presenterade i november visar att tillväxttakten gick från en minskning med 4,5 % 2020 till en beräknad tillväxt på 3,9 % 2021.⁵

Nordmakedonien är ett av Europas fattigaste länder med en BNP per capita som är cirka 21 procent av genomsnittet i EU 2020.⁶ Medan 12 procent levde i "materiell och social fattigdom" i genomsnitt i EU 2020 var motsvarande siffra för Nordmakedonien 39 procent.⁷ Arbetslösheten var knappt 17 procent 2020, men betydligt högre för ungdomar och på landsbygden.⁸ Sidas mångdimensionella fattigdomsanalys som uppdaterades under 2021 visade att fattigdom i dess olika dimensioner är särskilt utbredd inom vissa etniska minoriteter (särskilt romer), på landsbygden, samt bland ungdomar, äldre, funktionsnedsatta och kvinnor (särskilt ensamstående mödrar).

Några händelser under 2021 är särskilt relevanta. I september genomförde landet en nationell folkräkning och resultaten förväntas publiceras i mars 2022. I oktober genomfördes lokalval som både resulterade i att färre kvinnor valdes in och att oppositionen fick majoritet i de flesta städer, inklusive i Skopje.⁹ Valresultatet ledde sedermera till att den sittande regeringen med premiärministern avgick och en ny regering bildades den 1 januari 2022. Landet leds fortfarande av det socialdemokratiska partiet tillsammans med några albanska partier.

Den euroatlantiska integrationen är fortsatt en hög prioritet för regeringen. Den stöds också av de flesta människor i Nordmakedonien och det är fortfarande en vision som förenar olika etniciteter. Det finns dock för närvarande en stark besvikelse över Europeiska unionen (EU), eftersom en enskild medlemsstat, Bulgarien, under snart två års tid har kunnat förhindra att processen för ett eventuellt EU-medlemskap går in i nästa fas. Många makedonier menar att Bulgariens krav allmänt är orimliga.

I Transparency Internationals senaste Corruption Perceptions Index förbättrade Nordmakedonien sin ranking avsevärt från 111 till 87 bland 180 länder och dess poäng har ökat från 35 till 39¹⁰. Även om dessa siffror pekar på en viss förbättring är korruption och nepotism en stor utmaning i landet.

Trots framsteg på vissa områden har Nordmakedonien fortfarande mycket att göra innan man uppfyller villkoren för EU-medlemskap, bland annat inom rättsliga reformer och förbättrad funktion inom rättsstatens principer, bekämpning av omfattande korruption, reformering av säkerhetssektorn, ökad professionalism och effektivitet inom den offentliga sektorn och hantering av de många miljöutmaningarna. På ett generellt plan kan konstateras att mycket av lagstiftningen finns på plats men att den stora utmaningen snarare är implementering. Det civila samhället och medierna kan verka relativt fritt inom landet och en omfattande lag mot diskriminering antogs 2020.

⁵ Revision of macroeconomic forecasts - November 2021, National Bank of North Macedonia, p. 8

⁶ World Bank data set. <https://data.worldbank.org> (Real GDP per capita)

⁷ Dagens Nyheter 2021-12-29. Ursprungliga källor: EU-kommissionen och SCB. KlaraDia: UM2022/02255/SKOP-3

⁸ Government of North Macedonia: National Employment Strategy 2021-2027 (page 30)

⁹ Valet observerades av OSCE/ODIHR.

¹⁰ Transparency International, Corruption perception index 2021. <https://www.transparency.org/en/cpi/2021/>

2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget

Tabell 1. Givarkontext

Biståndets (totala) andel av statsbudgeten utgör: Statistik saknas	Strategins andel av det totala biståndet utgör: Statistik saknas
Givargemensam samarbetsstrategi: Saknas	Gemensamma EU-strategin gäller 2021- 2027
De fem största givarna (organisationer och/eller länder) är: EU, Schweiz, USA, Turkiet, OSSE (från OECD/DAC 2019)	Sverige är den fjärde största givaren. Av EU MS är Sverige den största givaren (från OECD/DAC 2019).
EU-delegerat samarbete: 0 SEK är mottagna från EU-kommissionen under perioden 2017-2021	

Nordmakedonien sammanställer tyvärr inte data om vad olika länder bidrar med. Jämfört med andra länder i regionen är dock givarbiståndet begränsat. EU är överlägset största givaren följt av Schweiz.¹¹ Sverige är en av de största givarna och den största bilaterala finansiären bland EU:s medlemsländer. I takt med att Sverige successivt ökar sin bidragsnivå förväntas också det svenska inflytandet öka.

Gemensam givarfinansiering av projekt bedöms öka effektivitet, samordning och kvalitet. Samfinansiering sker för närvarande i Sveriges samarbeten med Geneva Centre for Security Sector Governance (DCAF)¹², Sekretariat for European Affairs (SEA)¹³ och i ett av stöden till UN Women.¹⁴

Sveriges mervärde är vanligtvis förmågan att ge långsiktigt stöd och till områden som inte är möjliga för andra givare såsom kapacitetsuppbyggnad, juridiska reformer och institutionell partnersamverkan. Sverige bidrar allra mest inom områdena frågor som jämställdhet, demokratisk utveckling och miljöfrågor. Beträffande den normativa dialogen har Sverige, utöver den avtals- och projektstyrda, särskilt haft ett fokus på jämställdhet och inom det området fört samman olika aktörer och därigenom fört fram positionerna. Ytterligare ett område där dialog börjat föras med alla samarbetspartner är inom anti-korruption men detta är ännu i sin linda.

Under 2021 inledde EU en ny IPA-cykel för finansiering som bland annat betonar ökad konkurrens om finansieringen mellan Västra Balkans länder. IPA-finansiering för Nordmakedonien har bland annat fokus på miljöinvesteringar, miljöfrågor, korruption, organiserad brottslighet och ökad utveckling av rättsstaten. Regering och EU har etablerat tolv sektorarbetsgrupper¹⁵ för att bland annat stödja mer samarbete mellan olika förvaltningar och diskussion av IPA-verksamhet. Sektorarbetsgrupper är en formell mekanism för samråd och samarbete mellan institutioner från den verkställande regeringen (ministerierna), det civila samhällets organisationer, givarsamfundet och andra intressenter. Sverige deltar i sektorarbetsgrupper om till exempel miljö och klimatförändringar, förvaltning av offentliga finanser, jordbruk och landsbygdsutveckling samt regional och kommunal utveckling. Under 2021 ägde dock mycket få möten rum.

¹¹ Denna information har erhållits genom direkt kommunikation med respektive ambassad och bygger på bedömningar.

¹² Reform av underrättelse- och säkerhetssektorn i Nordmakedonien (DCAF) 2021-2025. Insatsnummer: 14299

¹³ Nordic support for progress in North Macedonia. KlaraDia: UM2019/10178/SKOP. Insatsnummer: 12591

¹⁴ Gender mainstreaming advisory (UNW/SEA). Insatsnummer: 12828

¹⁵ Sector Working Groups (SWG). Två nya grupper ska också startas; energi och digital transformering.

2.3 Synergier med andra svenska strategier

Tabell 2C. Globala strategier med indikativa utbetalade belopp till Nordmakedonien¹⁶

Row Labels	Disbursed Amount
1030103 - Support through Swedish civil society organisations 2016-2022	2 194 748
1130103 - Capacity development, partnership and methods that support Agenda 2030 for sustainable development 2018-2022	439 673
1150102 - Reform cooperation with Eastern Europe, the Western Balkans and Turkey 2014-2021	47 636 018
1150104 - Reform cooperation with the Western Balkans and Turkey 2021-2027	18 993 606
Grand Total	69 264 045

Sidas bilaterala samarbete med Nordmakedonien kompletteras av flera regionala samarbeten inom strategin för Västra Balkan och Turkiet (VBT). Dessa samarbeten bidrar till mål inom alla resultatområden. Länderna i regionen är lika i många avseenden och regionalt samarbete bedöms ha stort mervärde. För att ge några exempel omfattar det regionala samarbete med Balkan Investigative Reporting Network (BIRN, yttrandefrihet och fria medier) där ambassaden för närvarande ser över om det skulle gå att få till också ett bilateralt samarbete. Inom ramen för det regionala stödet till Helvetas (RECONOMY, inkluderade och grön ekonomisk utveckling) finns ett särskilt fönster för Nordmakedonien. Den mångdimensionella fattigdomsanalysen som genomförts inom ramen för Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) har använts i ambassadens analys kring portföljens framtida utformning. Likaså finns ett regionalt stöd till Gender Responsive Budget Watchdog Network som kompletterar den process som bilateralt stöds genom UN Women. Det finns troligen flera andra potentiella synergier, särskilt inom ramen för olika civilsamhällesstöd, som ännu inte har identifierats eller formaliserats.

Synergier finns också med Sidas strategi för civila samhället (CSO-strategin) med stöd till tre av Sidas så kallade strategiska partnerorganisationer (SPO) som också stöds bilateralt - Kvinna till Kvinna (KtK), Olof Palme International Centre (OPC) och We Effect. Sidas Nordmakedonien-team fortsätter att utbyta erfarenheter med Sidas civilsamhällesenhet om dessa SPO:er. Det finns också synergieffekter med strategin för den partianslutna organisationer (PAO) där det finns bilateralt stöd till tre så kallade PAOS (vilket inte framgår av tabellen ovan).

Många av de bilaterala partnerorganisationerna har också program i andra länder som stöds av VBT-strategin. Sidas personal för kontinuerligt utbyte med kollegor i regionen om befintliga och potentiella samarbeten både från det civila samhället och svenska myndigheter för att säkerställa att man bygger vidare på existerande erfarenheter och kunskap. Sida bygger också vidare på och utbyter erfarenheter med tematiska fokuspunkter samt fokuspunkter för en specifik organisation i region samt inom Eurolatin och Sida i stort.

¹⁶ Data för tabell 2C från 2022-01-20. Tabell 3A, 3B och 3C från 2022-02-01.

3. Resultatredovisning

3.1 Sidas bidrag till förändring på strateginivå

2021 är ännu ett exceptionellt år påverkat av pandemin. Sida lyckades trots detta genomföra större delen av arbetet enligt plan och betalade ut 66,63 MSEK inom 17 projekt. Sidas avtalspartner sträcker sig från multilaterala organisationer; internationella, svenska och lokala organisationer från civila samhället; till svenska myndigheter. Samtliga avtalspartner har lokala partner; såsom nationella och lokala myndigheter samt det civila samhällets organisationer; vilka säkerställer lokalt ägarskap och långsiktiga förändringar.

Pandemin har dock fortsatt ha en allvarlig negativ inverkan på genomförandet inom de flesta av myndighetssamarbetena. Det är en utmaning att dessa institutioner har interna restriktioner för internationella resor, vilket innebär att kritiska komponenter med fokus på, till exempel, kapacitetsuppbyggnad och tillhandahållande av expertis har försenats. Som jämförelse har civila samhället och multilaterala organisationer haft bättre förutsättningar att leverera på grund av större närvaro i landet.

Tabell 3A. Utbetalade medel och antal insatser per stödområde 2021.¹⁷

Stödområde	Utfall mnkr	Antal insatser
WB 2014-2020:B1 - Västra Balkan: Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och mer utvecklad rättsstat med fokus på stärkt offentlig förvaltning och rättsväsende	25,4	12
WB 2014-2020:C - Västra Balkan: Förbättrad miljö och begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan och klimatförändringar	21,5	9
WB 2014-2020: B2 - Västra Balkan: Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och mer utvecklad rättsstat med fokus på ökat åtnjutande av mänskliga rättigheter och stärkta möjligheter att utöva demokratiskt inflytande	14,6	10
WB 2014-2020: A - Västra Balkan: Ökad ekonomisk integrering med EU och marknadsekonomisk utveckling	5,1	4

Tabellen visar att det finns ett fokus på målområdet demokrati, mänskliga rättigheter, mer utvecklad rättsstat och jämställdhet, som utgör 60 % av de utbetalda medlen. Målområdet miljö och klimatförändringar får också betydande stöd med 32 %. Portföljen är fortsatt ganska ny då Sida återtog sitt arbete i Nordmakedonien 2017/8 och portföljen till området inkluderande ekonomisk tillväxt byggs fortfarande upp och ett inledande pilotarbete pågår.

Under 2021 tecknades nya långsiktiga avtal med den multilaterala organisationen DCAF och den lokala miljöorganisationen Eko-Svest. De nya samarbetena fokuserar på reform av underrättelse- och säkerhetssektorn samt på miljö- och klimatförändringar. DCAF-stödet finansieras också av Nederländerna, Schweiz och EU och givardialogen kring insatsen och sektorn bedöms förbättra resultaten och genomslaget.

Tabell 3B nedan visar hur portföljen bidrar till Agenda 2030. Den visar att störst fokus ligger på jämställdhet (mål 5), klimatförändringar (mål 13) och fredliga och inkluderande samhällen (mål 16). Resultatet för mål 16 är särskilt lovande eftersom detta är ett specifikt område i den nya strategin. Det betyder dock inte nödvändigtvis att mål 16 är huvudfokus utan snarare att dessa aspekter bedöms finnas med som en del av en insats. Det är anmärkningsvärt att endast en liten del av budgeten anslås till mål 1 och 2 och för många miljömål. Det finns dock många miljömål inom de globala målen

¹⁷ Observera att de flesta projekten bidrar till mer än ett stödområde eller mål. Detta innebär också att antalet projekt verkar vara högre än de faktiska 17 som avtalats.

och tabell 3A visade att den totala tilldelningen för området är ganska hög (ca 30 %). Fattighetsfrågorna förväntas öka i betydelse i takt med att portföljen för inkluderande ekonomisk tillväxt växer.

Tabell 3B. Utbetalade medel och antal insatser per globalt mål (Agenda 2030) 2021.¹⁵

Mål	Utfall mnkr	Antal insatser
16 - Fredliga och inkluderande samhällen	29,7	7
5 - Jämställdhet	26,5	7
13 - Bekämpa klimatförändringarna	24,0	5
11 - Hållbara städer och samhällen	12,6	3
10 - Minskad ojämlikhet	12,2	1
17 - Genomförande och globalt partnerskap	11,2	3
1 - Ingen fattigdom	6,8	2
8 - Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	6,8	2
2 - Ingen hunger	5,9	1
3 - Hälsa och välbefinnande	5,4	1
7 - Hållbar energi för alla	5,4	1
15 - Ekosystem och ekologisk mångfald	3,0	1

Tabell 3B visar att portföljen är väl fokuserad beträffande de för Sida prioriterade perspektiven rättigheter, jämställdhet, konflikt och miljö- och klimatförändringar (däremot mindre på fattiga människors perspektiv). Sida verkar också aktivt för att dessa perspektiv ska genomsyra allt arbete. För att ge ett konkret exempel tar Sida i dialogen med partners upp att betydelsefulla dokument, kommunikation och webbsidor ska vara tvåspråkiga, det vill säga på både makedonska och albanska. Språket kan annars lätt bli ett hinder och utesluta människor. Arbetet med integrering av perspektiven i samarbeten sker kontinuerligt. Den pågående processen att operationalisera den nya strategin har identifierat luckor, till exempel behöver jämställdhet stärkas i miljöportföljen och miljöfrågor kan stärkas i de flesta insatserna.

Diagram 1: Sannolikheten att insatserna når sina mål (antal insatser)

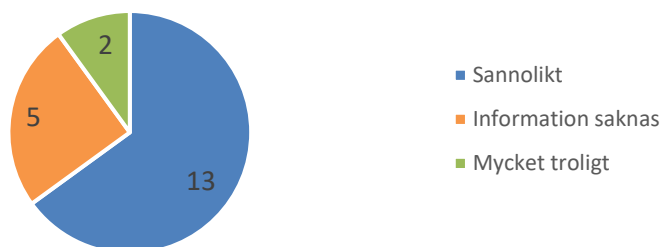

Diagram 1 visar att Sida bedömer det "sannolikt" eller "mycket sannolikt" att alla insatser kommer nå sina mål.¹⁸ Det bör dock noteras att avtalsperioden för många stöd har förlängts då genomförandet försenats av olika skäl. Detta är särskilt vanligt, som ovan nämnt, bland myndighetssamarbeten.

Under året var det möjligt att göra fler fältbesök, inklusive för den delen av personalen som är baserad i Sverige. Fältbesök är avgörande för ökad dialog och synlighet och för att säkerställa kvalitet. Det fanns dock fortsatt vissa begränsningar givet pandemin och när möjligt identifierades innovativa alternativ, t.ex. användes fler zoom-möten, istället för fysiska fältbesök. Sida bedömer att antalet fältbesök kommer att öka ytterligare under 2022 i takt med att pandemin avtar och i takt med att portföljen blir mer mogen.

Sida hjälpte framgångsrikt till att etablera ett nätverk mellan sina samarbetsorganisationer inom jämställdhet. Förutom informationsdelning kunde nätverket även hitta synergier, t.ex. var det möjligt att stärka jämställdhetsaspekterna i förslaget till budgetlag. Vidare hölls i oktober ett möte för att identifiera möjliga synergier mellan några av de svenska aktörerna som verkar i landet. Det är Sidas

¹⁸ Det är oklart för Sida varför systemet ofta rapporterar att "information saknas". Uppgifterna hämtas in från en fråga i de årliga rapporterna "Conclusion on Performance" (CoP) och samtliga CoP:s var uppdaterade när informationen inhämtades.

erfarenhet att det ger flera fördelar att tillse att de svenska partnererna möts. Som nämnts ovan är korruption ett stort problem. I september anordnades en workshop om antikorruption med både samarbetsorganisationer och ambassadpersonal. Syftet var att öka förståelsen för korruption både som risk och utvecklingshinder i linje med det helhetsgrepp som Sverige främjar, och som ett led i att säkerställa att våra insatser inte är drabbade. Detta är också en del i den ordinarie uppföljningen.

Ett annat viktigt resultat under året var ett aktörsmöte med cirka 90 deltagare som hölls i december som ett led i operationaliseringen av den nya strategin för Nordmakedonien. Mötet, där bland annat Sidas generaldirektör inledningstalade, blev ett av de största som någon givare höll under året och gjorde det möjligt för Sida och olika aktörer (inte bara befintliga samarbetsorganisationer) att dela med sig av sina erfarenheter. Den pågående operationaliseringsprocessen har även resulterat i ökad kunskap och medvetenhet bland Sidas personal om möjligheterna och utmaningarna i landet, inte minst genom flera specialbeställda studier exempelvis inom konflikt och korruption. Resultaten av denna process kommer gradvis att påverka portföljen under strategins genomförandetid.

Sammanfattningsvis kan sägas att Nordmakedonien har påbörjat ett omfattande och ambitiöst reformarbete men att fortfarande mycket återstår. Det är en särskild utmaning att kapaciteten inom den offentliga förvaltningen, både vad gäller utveckling och uppföljning av lagstiftning, är påfallande svag. Jämfört med prioriteringarna i strategin, har Sverige på kort tid byggt upp en välutvecklad portfölj inom flera områden med fokus på EU-närmande och den bedöms kunna stärkas ytterligare på några års sikt för att svara upp mot samtliga prioriteringar i den nya strategin.

3.2 Stödområde 1: Ökad ekonomisk integrering med EU och marknadsekonomisk utveckling

Som redan nämnts ovan påverkades Nordmakedoniens ekonomi allvarligt av pandemin men en liten återhämtning skedde 2021. Tillväxttakten gick från en nedgång på 4,5 % 2020 till en beräknad tillväxt på 3,9 % 2021. När det gäller den ekonomiska styrningen tog man itu med utmaningar kopplade till pandemin och vissa framsteg gjordes även när det gäller viktiga finanspolitiska och strukturella reformer. EU:s lägesrapport 2021 sammanfattar att Nordmakedonien har gjort vissa framsteg mot att bli en mer fungerande marknadsekonomi. Landet är måttligt förberett på att hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom EU även om man gjort vissa framsteg när det gäller att ta itu med tidigare rekommendationer. EU noterar att integrationen inom handel och investeringar fortsatte att befästas under 2021.¹⁹ Arbetslösheten är fortsatt hög, men med en nedåtgående trend. Ungdomsarbetslösheten uppskattades till 36,8 % år 2020 (34,1 % för män och 38,8 % för kvinnor). Det är mer än dubbelt så mycket som den totala arbetslösheten på 16,6 % år 2020 (16,8 % för män och 16,2 % för kvinnor). Det finns dessutom också en hög andel undersysselsättning och ungdomar som inte arbetar, utbildar sig eller genomgår träning på knappt 20 %.²⁰ Ytterligare en utmaning är den omfattande emigrationen till EU, särskilt bland ungdomar.²¹

3.2.1 Mål 1: Stärkt kapacitet hos institutioner för fortsatt ekonomisk EU-integration

Utvecklingstrend

I enlighet med vad som beskrivits ovan har Nordmakedonien gjort vissa framsteg under 2021. Företagsklimatet fortsatte dock att hämmas av den informella ekonomins stora storlek. Några av EU:s rekommendationer för att landet ska kunna fortsätta sin väg mot ekonomisk integration med EU, är kopplade till en fortsatt förstärkning av den finanspolitiska styrningen och ökad öppenhet.²²

¹⁹ Commission Staff Working Document North Macedonia 2021 Report, October 2021, sid.46-53. KlaraDia: UM2022/02255/SKOP-5

²⁰ ILO Statistics, <https://ilostat.ilo.org/data/country-profiles/>

²¹ Multidimensional Review, "Boosting education and competencies in North Macedonia", OECD, sid 3. Dox: 19/000465

²² Commission Staff Working Document North Macedonia 2021 Report, sid 46. KlaraDia: UM2022/02255/SKOP-5

Relevans

Det fanns inga specifika bidrag på detta område under 2021, men arbetet med att utveckla portföljen utifrån den nya strategin inleddes. Genom stödet för regeringens reformagenda i EU:s anslutningsprocess som rapporteras under punkt 3.3.1 nedan gavs dock stöd till lagstiftning på områdena konsumentskydd, jordbruk och produktöverensstämmelse (bland andra områden).

3.2.2 Mål 2: Konkurrenskraftiga små och medelstora företag

Utvecklingstrend

Nordmakedonien är måttligt förberett när det gäller att genomföra kapitel 20 i EU:s regelverk om näringslivs- och industripolitik. Pandemin fortsatte att påverka konkurrenskraften, men regeringen har gett ekonomiskt stöd till drabbade företag. De offentliga institutionerna behöver stärkas för att säkerställa ett effektivt genomförande och övervakning av strategier och politiska åtgärder. Det här gäller särskilt strategin och handlingsplanen för att formalisera den informella ekonomin med fokus på dess företagsklimatkomponent. Vidare behövs åtgärder för att öka de inhemska företagens förmåga att integreras i den globala värdekedjan.²³ Korrupsion, t.ex. i form av nepotism och klientelism, påverkar både sysselsättningsmöjligheter och näringslivets konkurrenskraft.²⁴

Relevans

Under 2021 påbörjade We Effect och tre lokala partnerorganisationer (National Federation of Farmers, Rural Development Network och National Roma Centrum) ett stöd som syftar till att öka intäkter och den socio-ekonomiska kapaciteten hos utsatta grupper. Vissa framsteg som redan noterats är att en enhet för projektgenomförande (PIU) och ett projektkontor har inrättats, utbildning har genomförts för PIU och partnerteam, och att de tre lokala organisationerna har inlett en översyn av sina respektive affärsmodeller för att göra dessa mer anpassad till strategin för utveckling av marknadssystem.²⁵

Nordmakedonien är del av RECONOMY, ett regionalt program om inkluderande och grön ekonomisk utveckling med Helvetas som avtalspart. Två pilotprojekt lanserades under året. I pilotprojektet om egenföretagande genom frilansande, där Impact Foundation är genomförandeorganisation, uppdaterades verksamhetsplanen och marknadsaktörer för kompetensförsörjning identifierades och valdes ut. Dessutom utarbetades en marknadsföringsplan för uppsökande verksamhet och aktiviteter planerades. Rekrytering av utbildare slutfördes och en marknadsföringskampanj inleddes. Utbildningar genomfördes och det rapporterades att en av utbildningsanordnarna utbildade 584 (mål 400) ungdomar upp till 31 år, varav 46 % kvinnor.²⁶ Vidare inleddes även ett pilotprojekt inom avfallshantering som lanserades på REDI Recycling Open Day den 1 oktober.^{27,28} Fem elektriska trehjulingar införskaffades och avfallsinsamlare från den romska befolkningsgruppen anlätades och befinner sig nu i den formella arbetsmarknaden²⁹. Även om båda insatserna fortsatt är i en uppbyggnadsfas kan framstegen huvudsakligen anses vara enligt plan och möjligheten av skala upp skall ses över inom ramen för Reconomy-programmet.

²³ Commission Staff Working Document North Macedonia 2021 Report, p. 84. KlaraDia: UM2022/02255/SKOP-5

²⁴ "Overview of corruption and anti-corruption in North Macedonia", U4, sid. 1

²⁵ Progress Report August 2021 We Effect ISEE Project, final version, sid. 3-8, Dox case: 20/001046, document number: 003204/222

²⁶ Reconomy-rapport januari-juni 2021, s. 14 och 16, Dox: 20/000770, Dok nr: 038659/21

²⁷ Reconomy-rapport januari-juni 2021, s. 14, Dox: 20/000770, Dok nr: 038659/21

²⁸ Det sociala företag som valts ut för piloten har gjorts genom utlysning.

²⁹ "Information brief on REDI Recycling, waste management pilot project in North Macedonia", Dox: 20/000770, Dox nr: 004619/22

3.3 Stödområde 2: Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och mer utvecklad rättsstat

Även om det skett vissa positiva förändringar lyckades inte regeringen svara upp till medborgarnas förväntningar inom detta omfattande område. Misstron mot de styrande och de statliga institutionerna har varit slående. Opinionsmätningar från t.ex. National Democratic Institute (NDI) 2021 visar på ett växande avstånd mellan folket och de politiska partierna (och följaktligen parlamentet och regeringen)³⁰. Enligt Freedom House fortsätter Nordmakedonien att uppfattas som ett delvis fritt land, dock med en viss förbättringstendens, med 66 av 100 poäng.³¹ Pandemin förstärkte vikten av att upprätthålla ett effektivt kontrollsystem ("checks and balances"), ökad utveckling av rättsstaten, jämlikhet och mänskliga rättigheter för alla, särskilt för dem som ligger längst efter.

Regeringsprogrammet 2022-2024³² visar på att Nordmakedonien strävar efter att föra in europeiska normer och värderingar. Det finns indikationer om brett samförstånd mellan de politiska partierna kring nödvändiga reformer till stöd för genomförande av EU:s prioriteringar och rekommendationer. I regeringsprogrammet åtar man sig bland annat att fortsätta intensiva reformer kring de goda grann- och interetniska relationerna, den inre sammanhållningen, en effektiv rättsstat och starka institutioner.³³

3.3.1 Mål 3: En mer effektiv offentlig förvaltning med stärkt administrativ kapacitet att genomföra reformer för EU-närmandet

Utvecklingstrend

Regeringen har fortsatt förbättra den offentliga förvaltningen och genomföra det så kallade nationella programmet för antagande av gemenskapens regelverk (NPAA)³⁴, där syftet är att den nationella lagstiftningen ska närma sig EU:s regelverk. Landet ser för närvarande över det rättsliga ramverket för offentlig förvaltning genom en översyn av lagen om tjänstemän inom administration och lagen om anställda inom den offentliga förvaltningen. Regeringens mål är att säkerställa professionell offentlig förvaltning med stöd av digitalisering och innovativa processer. Statusen "måttligt förberedd" beträffande reformering av den offentliga förvaltningen bekräftas på nytt i EU:s lägesrapport.³⁵

Relevans

Sekretariatet för Europafrågor (SEA) har ett övergripande ansvar för regeringens reformagenda. Sida finansierar genom UNOPS SEA:s arbete vilket bland annat har innefattat expertstöd till olika institutioner inför utarbetandet av mer än 65 lagar och förordningar (främst inom miljö, utbildning, rättssektor och konsumentskydd).³⁶ Samma insats stödde också utarbetandet av NPAA 2021–2025 i enlighet med EU:s nya förhandlingsmetod och rekommendationerna i EU:s lägesrapport för 2020³⁷. Institutionell kapacitetsuppbyggnad stöddes med utbildning av över 410 offentliganställda, i olika aspekter av EU:s anslutningsprocess. Vidare gavs stöd för att öka medvetenheten kring EU:s anslutningsprocess genom förbättrad information och utbildning av allmänheten och mediers

³⁰ Public Opinion Research; Democracy, Geopolitics, Disinformation, North Macedonia, NDI, August 2021, Microsoft PowerPoint - MK REAPPS 2021 public (ndi.org)

³¹ Freedom in the World, Freedom house, North Macedonia: Freedom in the World 2021 Country Report | Freedom House

³² Programme for work of the Government of the Republic of North Macedonia for the period 2022-2024,

³³ Programme for work of the Government of the Republic of North Macedonia for the period 2022-2024, One society equal for all sid.53; Good Neighborliness and the Open Balkan Initiative p.63 programme_of_the_government_2022-2024.pdf (vlada.mk)

³⁴ The National Programme for Adoption of the Acquis Communautaire; Government of the Republic of North Macedonia, Secretariat for European Affairs, NPAA (sep.gov.mk)

³⁵ Commission Staff Working Document North Macedonia 2021 Report, October 2021, 2.1.2 Public Administration reform, sid.13

³⁶ Nordic support for progress in North Macedonia., Annex VI, List of Laws and Bylaws, KlaraDia: UM2019/10178/SKOP-43

³⁷ Enhancing the accession process - A credible EU perspective for the Western Balkans, Brussels, 5.2.2020, enlargement-methodology_en.pdf (regeringskansliet.se)

objektiva rapportering. Likaså har information och utbildningsstöd tillhandahållits för lobbyaktiviteter i partnerskap med sex utvalda civilsamhällesorganisationer och fyra mediaorganisationer.³⁸

Vidare stöds ett långsiktigt samarbete och kunskapsutbyte mellan Lantmäteriet och deras lokala motsvarighet Agency for Real Estate. Insatsen utvecklar bland annat ett modernt nationellt adressregister som är slutförd i 51 kommuner (av totalt 80)³⁹. Adressregistret var avgörande för genomförandet av folkräkningen under 2021. Informationen bidrar också till kommunernas planering av tillförsel av servicefunktioner. En stor förstudie har också genomförts kring en grundinfrastruktur som kommer att ligga till grund för landets framtida geodetiska positionerings-tjänster enligt modern internationell standard. Samarbetet mellan SCB och den lokala statistiska centralbyrån (SSO) kom igång 2021 efter flera förseningar på grund av Covid-19 och den nationella folkräkningen. En långtidsexpert från SCB anlände under året och projektet har kunnat påbörja samarbetet med kapacitetsstärkande aktiviteter. I oktober hölls ett evenemang för att inleda samarbetet där SCB:s och SSO:s generaldirektörer samt Sveriges ambassadör deltog⁴⁰.

3.3.2 Mål 4: Offentliga tjänster levereras av bättre kvalitet, utifrån principer om icke-diskriminering och lika rättigheter och med minskad korruption

Utvecklingstrend

Regeringens mål är att inrätta en avpolitiserad, innovativ, hållbar, transparent och serviceinriktad offentlig förvaltning.⁴¹ Detta är en viktig del av regeringens reformagenda och i överensstämmelse med medborgarnas och näringslivets förväntningar på bättre offentliga tjänster. Översysselsättning och brist på professionalism inom den offentliga förvaltningen kvarstår som utmaningar.

Det rättsliga ramverket för skydd av de grundläggande rättigheterna ligger till stor del i linje med europeisk standard. Nordmakedonien kämpar dock fortfarande för att förbättra regeringens övergripande resultat när det gäller ökat utvecklande av rättsstaten, öppenhet och ansvarsskyldighet.⁴² Korruption och otillräcklig insyn i offentlig styrning kvarstår både på central och lokal nivå, vilket är en utmaning för att fullt ut kunna följa internationella normer och standards. Till följd av detta fortsätter förtroendet för institutionerna, särskilt för rättsväsendet, att vara lågt och dämpar reformentusiasmen bland befolkningen i stort.

Relevans

Öppenhet och tillgång till information ingår i flera av stöden som genomförs inom ramen för institutionell kapacitetssuppleering. Inom samarbetet med DCAF för reform av underrättelse- och säkerhetssektorn fokuserar man till exempel på tillsyn av underrättelsetjänstens användning av särskilda utredningsåtgärder. Öppenheten och skyddet för medborgarnas rättigheter säkerställs genom informell granskning genom utvalda civilsamhällesorganisationer, och formell kontroll utövas av parlamentet samt Åklagarmyndigheten. Inom projektet jämställdhetsinriktad budgetering, som implementeras av UN Women, säkerställs en öppen budgetplanering och samtliga medborgares möjligheter till deltagande. Genom samarbetet har viktiga framsteg gjorts för att införa jämställdhet i flera viktiga artiklar i utkastet till ny budgetlag. Dessutom gav UN Women utbildningsstöd till 21 av 81 kommuner med fokus på jämställd datainsamling för att anpassa lokala program och budgetar till den nyligen uppkomna situationen som orsakas av Covid-19.

³⁸ Info by project Nordic Support for Progress of North Macedonia, Annex III, List of Trainings in 2021, Semi Annual report 2021, sid. 23-26 KlaraDia: UM2019/10178/SKOP-43

³⁹ Det svenskstödda projektet har bistått med insamling (intern validering återstår) för 21 kommuner. Insatsnummer 12380, dokumentnr 000674 (ärendenr 18/000909)

⁴⁰ Insatsnummer 12381. Dox: 18/001174, dokumentnr: 036131/21.

⁴¹ Programme for work of the Government of the Republic of North Macedonia for the period 2022-2024", Rule of Law, order, anticorruption and security p.42,43; programme_of_the_government_2022-2024.pdf (vlada.mk)

⁴² Commission Staff Working Document North Macedonia 2021 Report, October 2021, sid.17. KlaraDia: UM2022/02255/SKOP-5

3.3.3 Mål 5: Ett mer effektivt rättsväsende, som i högre utsträckning garanterar rätten till en rättvis rättegång, i enlighet med europeisk standard

Utvecklingstrend

Små framsteg har gjorts beträffande samhällsstyrning, utvecklande av rättsstaten och tillgång till rättslig prövning. Reformerna inom rättsväsendet, i linje med strategin för rättsliga reformer 2017–2022, ledde till åtal och fällande domar mot regeringstjänstemän med anknytning till avlyssnings-skandalen 2015. Samtidigt som effektiviteten har ökat, är lika tillgång till rättslig prövning, gratis rättshjälp och allmänhetens förtroende för rättsväsendets oberoende och opartiskhet fortsatt svagt.⁴³

Relevans

Justitieministeriet har mottagit stöd för att avancera inom regeringens reformagenda i EU:s anslutningsprocess. Det tillhandahållna expertstödet har bidragit till utarbetandet av lagen om civilprocess och tillägget till lagen om civilrättsligt ansvar för ärekränkning och förolämpning. Ytterligare stöd har också äskats och beviljats.⁴⁴ Dessutom ges specifikt stöd till domar- och åklagarakademien genom ovan nämnda DCAF-insats. Fokus ligger på rättsligt godkännande av särskilda utredningsåtgärder och utarbetandet av metod för utvärdering kring lokal rättslig praxis (i linje med Europadomstolens rättspraxis för skydd av mänskliga rättigheter).⁴⁵

Stödet till rättsväsendet har blivit en viktig del av båda ovan beskrivna insatser, vilket resulterat i allt större fokus på sektorn. Stödet är relevant för strategimålet och trafikljuset ändrats från gult till grönt.

3.3.4 Mål 6: Minskat könsrelaterat våld, hatbrott och människohandel

Utvecklingstrend

Nordmakedonien fortsätter göra framsteg för att uppfylla jämställdhetsåtagandena. Ett åtagande är att harmonisera lagstiftningen för att uppfylla Istanbulkonventionen⁴⁶ som landet antagit. Konventionen är ett fördrag från Europarådet för att skapa en rättslig ram för att skydda kvinnor mot alla former av våld och för att förebygga, lagföra och eliminera våld mot kvinnor och våld i hemmet.⁴⁷ Lagen har utvidgat skyddet och stödet för marginaliserade kvinnor och flickor, inklusive migranter, flyktingar och asylsökande. Könsrelaterat våld (GBV) har blivit vanligare under pandemin. Som svar på den växande trenden av GBV under pandemin har protokoll inrättats för säker drift av skyddscenter och dessa blev operationella för att ge omedelbar hjälp och stöd till offer.⁴⁸ Det stöd som tillhandahålls är dock inte tillräcklig eller välfungerande, särskilt inte på landsbygden. Detta bekräftades under nedstängningen under pandemin, då kvinnoorganisationer hade en nyckelroll i att nå ut och skydda ett ökande antal kvinnor och barn som utsatts för våld.

Relevans

Kvinna till Kvinna (KtK) deltar i samarbete med sex lokala kvinnorrättsorganisationer för att bland annat förebygga och skydda mot GBV. En av dessa fokuserar på att upprätta ett effektivt rättsligt ramverk och stödsystem för skydd av kvinnor och flickor från alla former av GBV. En annan arbetar

⁴³ Common country analyses, update 2021; United Nations North Macedonia, p.13 2021 CCA update - endorsed ENG.pdf (un.org)

⁴⁴ Nordic support for progress in North Macedonia. Annex VI, List of Laws and Bylaws, KlaraDia: UM2019/10178/SKOP-43 Insatsnr: 12591

⁴⁵ Intelligence & Security Sector Reform in North Macedonia (DCAF) 2021-2025; North Macedonia Newsletter no.2; KlaraDia: UM2020/20483/SKOP-33; Insatsnummer 14299

⁴⁶ Programme for work of the Government of the Republic of North Macedonia for the period 2022-2024", Rule of Law, order, anticorruption and security. Sid. 31

⁴⁷ CETS 210 - Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (coe.int)

⁴⁸ Common country analyses, update 2021; United Nations North Macedonia, sid. 28 (un.org)

för att öka tillgången till rättslig prövning för kvinnor som utsatts för våld i hemmet. Insatsen stödjer rättsliga frågor i samband med våldshandlingar och har genomfört kapacitetsstärkande aktiviteter till yrkesverksamma inom skyddssystemet.⁴⁹ Ett annat samarbete med NDI har genomfört en omfattande mediekampanj mot våld mot kvinnor under parollen "Rösta NEJ till våld mot kvinnor i politiken" inför lokalvalen 2021. Kampanjmaterialet visades på 13 TV-kanaler över hela landet och i sociala medier.⁵⁰ Engagemanget för att undvika hatpropaganda och GBV under valet bekräftades av de flesta politiska partierna genom undertecknandet av en uppförandekod för rättvisa och demokratiska val.

Arbetet mot könsrelaterat våld kräver långsiktigt engagemang på grund av utmaningen med genderstereotyper, främst på landsbygden. Det krävs intensivt arbete och en organiserad strategi för att höja allmänhetens och institutioners medvetande och nå framsteg i kampen mot dessa stereotyper. Portföljen har utvecklats under året och inkluderat aktiviteter som specifikt fokuserar på GBV och hatbrott. Dessa har visat på betydande resultat både på central nivå genom stöd från partierna och på gräsrotsnivå genom att stödja rättigheterna för GBV-offer, särskilt på landsbygden. Portföljen är mycket relevant och bidrar till målet, därför har trafikljuset ändrats till grönt.

3.3.5 Mål 7: En mer demokratisk och effektiv poliskår

Utvecklingstrend

Enligt EU-kommissionens lägesrapport är landet måttligt förberett att tillämpa europeiska standarder på området för rättsstaten och de grundläggande rättigheterna. Vissa framsteg har gjorts under året, bland annat genom stärkt rättsligt oberoende och hantering av fall av straffrihet inom polisen.⁵¹ Nordmakedonien bedöms likaså måttligt förberett att genomföra EU:s regelverk på området för rättvisa, frihet och säkerhet. Vissa framsteg har också gjorts när det gäller att förbättra de brottsbekämpande organens operativa kapacitet.⁵²

Relevans

Det sonderande arbetet att undersöka möjligheterna till ett bilateralt samarbete mellan den svenska polismyndigheten och dess makedonska motsvarighet har försenats främst på grund av pandemin. I slutet av 2021 kom man överens om att ett eventuellt samarbete skulle kunna vara inriktat på sexuellt och GBV, lokalt polisarbete ('community policing') och ungdomsrättvisa.⁵³

3.3.6 Mål 8: Ett mer pluralistiskt civilt samhälle inklusive politiska partier med stärkt folklig förankring

Utvecklingstrend

Civila samhället har fortsatt att vara lika aktiv under pandemin trots att offentlig finansiering minskade på grund av andra prioriteringar. Det förblev högljudd i sin kritik av regeringens svars- och återhämtningsåtgärder och lyfte fram de prekära förhållandena och rättigheterna för många som stod utan stödåtgärder. Myndigheterna samrådde och inhämtade synpunkter från det civila samhället, opinionsbildare och andra intressenter främst via online-plattformar och innovativa lösningar, särskilt på lokal nivå.⁵⁴ Det finns dock fortfarande behov av en mer strukturerad strategi

⁴⁹ NMK Kvinna till kvinna North Macedonia 2021-2023; 2021 List of Partner Organizations Kvinna till kvinna; KlaraDia UM2020/15531/SKOPJE-40; Insatsnummer 14290

⁵⁰ MK-Främja kvinnors politiska deltagande (NDI); Sida North Macedonia Inception Phase and Semi-Annual Report, Annex IV Futura 22 Media Campaign report, KlaraDia UM2020/09411/SKOP-41, Insatsnummer 14105

⁵¹ Commission Staff Working Document North Macedonia 2021 Report, sid. 17. KlaraDia: UM2022/02255/SKOP-5

⁵² Commission Staff Working Document North Macedonia 2021 Report, sid. 37. KlaraDia: UM2022/02255/SKOP-5

⁵³ Conclusion on Performance: Preparatory Phase Institutional Collaboration Police Authorities, Dox nr: 20/000842, Doknr: 001794/22

⁵⁴ Common country analyses, update 2021; United Nations North Macedonia, sid.14. 2021 CCA update - endorsed ENG.pdf (un.org)

från regeringens sida när det gäller att samarbeta med det civila samhället. En utmaning är också brist på samverkan och nätverkande mellan organisationer inom det civila samhället.

Relevans

Sveriges arbete med att stärka det lokala civila samhället fortskrider väl. Inom jämställdhet ligger fokus på GBV, kvinnors ekonomiska egenmakt, kvinnors deltagande i det politiska och offentliga livet samt medvetandehöjande åtgärder om EU:s anslutningsprocess.⁵⁵ Inom sektorn för miljö- och klimatförändring initierades ett samarbete under 2021 med en ny samarbetsorganisation, Eko-Svest, med fokus på nätverkande och kapacitetsstärkande. Stödet till We Effect inom ramen för målområdet inkluderande ekonomisk utveckling stödjer utveckling av lokala organisationer. OPC fortsatte stödja demokratiska processer och det civila samhällets organisationer genom sitt arbete med fem lokala partnerorganisationer med fokus på medborgardeltagande, öppenhet och ansvarsskyldighet och socioekonomiska/arbetsrättsliga rättigheter.⁵⁶

3.3.7 Mål 9: Förbättrade förutsättningar för demokratiskt ansvarsutkrävande och deltagande i politiska processer inklusive främjande av fria val

Utvecklingstrend

Den övergripande bedömningen kvarstår att den rättsliga ramen fortfarande främjar anordnandet av demokratiska val. EU:s lägesrapport för 2021 rapporterar dock om begränsade framsteg att ta itu med kvarstående rekommendationer från internationella tillsynsorgan. Den pågående omfattande översynen av vallagstiftningen och antagandet av relevanta lagar behöver slutföras på ett inkluderande sätt.⁵⁷

Ett stort och växande problem är minskande kvinnligt deltagande i politiska processer. Det finns ingen lagstiftning kring kvotering för lika representation av det minst representerade könet till lokala val och valet 2021 slutade på en så låg nivå som nu endast 2 invalda kvinnliga borgmästare (av 80). Resultatet är en indikator på låg mognadsnivå vad gäller jämställdhet inom de politiska partierna och fortsatta stereotyper i samhället när det gäller kvinnors deltagande i politiken. Valet pekar också på återstående svagheter i valprocessen och på betydande behov av förbättringar även vad gäller lagstiftning. Baserat på erfarenheter och resultat från de senaste lokalvalen ändras trafikljuset från grönt till gult.

Relevans

Insatsen för att främja jämställdhet mellan könen genom kvinnors politiska deltagande som genomförs av NDI är direkt riktad på demokratisk ansvarsskyldighet och ökat deltagande av kvinnor i politiska processer. Ett av de främsta resultaten är att 17 politiska partier (inklusive alla de största politiska partierna i landet (utom ett parti)) och 10 forum/kvinnliga fackföreningar skrev under en uppförandekod för rättvisa och demokratiska val. Detta innebär ett permanent åtagande och skyldighet för alla som skrivit under. Även om endast en insats är relevant för målet så har man uppnått helt centrala och viktiga resultat och därför ändras trafikljuset till grönt.

⁵⁵ NMK Kvinna till kvinna North Macedonia 2021-2023; 2021 List of Partner Organizations Kvinna till kvinna; KlaraDia UM2020/15531/SKOPJE-40; Insatsnummer 14290

⁵⁶ Insatsnr. 12382, DOX 20/000234, dok.nr 042178.

⁵⁷ Commission Staff Working Document North Macedonia 2021 Report, October 2021, ,sid. 3. KlaraDia: UM2022/02255/SKOP-5

3.3.8 Mål 10: Friare och mer oberoende media

Utvecklingstrend

EU sammanfattar att det allmänna sammanhanget är gynnsamt för mediefriheten och möjliggör rapportering från kritiska medier, även om spänningarna har ökat under pandemin⁵⁸. Regeringen reglerar sektorn genom att säkerställa yttrandefrihet, alla etniska gruppers modersmål och skydd av barn från skadligt medieinnehåll.⁵⁹ Dessa åtaganden återspeglades i medias hållbarhetsindex 2019 som indikerade framsteg på alla nivåer jämfört med 2018.⁶⁰ Dock visar IREX att kvaliteten på information har fallit beroende på extrem polarisering enligt politiska, etniska och religiösa skiljelinjer.⁶¹

Samtidigt brottas dock landets medielandskap fortfarande med låg standard och allmänt lågt förtroende för medier. Ett ökande antal online-medier och sociala nätverk sprider ofta falska berättelser om bl.a. att medier sprider overifierad information, vilket ytterligare underblåser klyftor i samhället. Brist på professionella redaktörer och starkt politiskt inflytande har resulterat i en oförmåga att utbilda och odla nya generationer av professionella journalister och reportrar.⁶²

Relevans

Det finns i dagsläget inget bilateralt stöd men Sida undersöker för närvarande om det skulle vara möjligt med stöd inom detta område för att stärka mediesektorns kvalitet och professionalism. Som ovan nämnt så finns ett regionalt stöd till BIRN som möjligen skulle kunna utvecklas även bilateralt.

3.3.9 Mål 11: Att partnerländerna i högre grad uppfyller internationella och nationella åtaganden för mänskliga rättigheter, jämställdhet (inklusive EU:s strategi för jämställdhet), och icke-diskriminering

Utvecklingstrend

Landets rättsliga ram för skydd av de grundläggande rättigheterna ligger till stor del i linje med de europeiska standarderna.⁶³ Den tillhörande lagstiftningen, inklusive lagen om förebyggande och skydd mot diskriminering finns på plats. Landet har undertecknat 7 av 9 grundläggande människorättskonventioner⁶⁴, och anpassar lagstiftning och förordning till internationella standards.⁶⁵

Relevans

Samarbetet med UN Women syftar till att stödja regeringen att införliva EU:s jämställdhetsregelverk genom att stärka ett effektivt genomförande av nationella och internationella rättsliga ramar för jämställdhet och kvinnors rättigheter. På medellång till lång sikt, och i linje med EU:s jämställdhetsstrategi 2020–2025 och principerna i EU:s handlingsplan för jämställdhet III (2021–2025), syftar projektet till att säkerställa genomförande/tillämpning av jämställdhetslagstiftning, politik och standarder genom politisk dialog, teknisk expertis och vägledning, utveckling och utbyte av god praxis samt strategiska partnerskap och samarbete⁶⁶. Projektet är direkt inriktat på genomförandet

⁵⁸ Commission Staff Working Document, sid 6. KlaraDia: UM2022/02255/SKOP-5

⁵⁹ Operational program of the Government of the Republic of North Macedonia 2020-2024, Dox: 005752/21, sid. 26

⁶⁰ Finns inget index för 2020-2021. International Research & Exchanges Board (IREX): North Macedonia Media Sustainability Index 2019, <https://www.irex.org/sites/default/files/pdf/media-sustainability-index-europe-eurasia-2019-north-macedonia.pdf>

⁶¹ IREX Vibe 2021: Effect of pandemic on media systems in Europe and Eurasia - SEENPM

⁶² BIRN Macedonia Project proposal 2022-25; KlaraDia UM2021/13720/SKOP-5; Insatsnummer 14826

⁶³ Commission Staff Working Document North Macedonia 2021 Report, October 2021, sid. 5. KlaraDia: UM2022/02255/SKOP-5

⁶⁴ OHCHR, Status of ratifications-North Macedonia. Aktuella konventioner: 1) the Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance; och 2) the Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families.

⁶⁵ Accepted recommendations from the country's most recent Universal Periodic Review concern measures to strengthen human rights protection for vulnerable groups and combat all forms of discrimination. UN General Assembly, Human Rights Council, Report of the Working Group on the Universal Periodic Review (UPR): North Macedonia, A/HRC/41/11, 9 April, 2019.

⁶⁶ Jämställdhetsrådgivare SEA, 2021-09-28 Årsredovisning, GEF 15.12–31.12.2021, KlaraDia UM2017/38198/SKOP-18; Insatsnummer 12828

av EU:s strategi för jämställdhet och icke-diskriminering och mycket relevant för strategimålet. Trafikljuset har därför ändrats till grönt.

3.3.10 Mål 12: Kvinnor och män har i högre utsträckning samma makt att utforma sina liv

Utvecklingstrend

I regeringens verksamhetsplan för 2022–2024 finns ett åtagande av flera åtgärder och strategier för att systematiskt förbättra jämställdheten på central och lokal nivå, förbättra kvinnors ställning i det offentliga och privata rummet samt för att förebygga könsstereotyper och bygga upp en kultur av icke-våld och icke-diskriminering på grundval av kön och könsidentitet. Harmoniseringen av den rättsliga förordningen för att uppfylla normerna i enlighet med Istanbulkonventionen ska fortsätta⁶⁷.

Många sektorsstrategier och långsiktiga handlingsplaner för grundläggande rättigheter och jämställdhet mellan könen har dock löpt ut under 2020, vilket har lett till ansträngningar att utforma nya framåtblickande strategiska dokument för att styra reformprocesserna, kompletterat med ny eller reviderad lagstiftning. Vidare är de reviderade lagarna om jämställdhet och offentlig budget (med jämställdhetsinriktad budgetering) i slutskedet av samråd och översyn.⁶⁸ Kvinnliga MR-försvarare attackerar alltmer för att de är frispråkiga kring kränkningar av de mänskliga rättigheterna och/eller för att ha utmanat de patriarkala normerna (t.ex. genom att föreslå sexualundervisning). Den stigande trenden för anti-jämställdhetsrörelsen i landet är ett växande problem.⁶⁹

Relevans

Stödet till jämställdhetsinriktad policyutveckling och budgetering från Sverige och Schweiz, som genomförs av UN-Women på central och lokal nivå, har nått 14 ministerier och 24 kommuner.⁷⁰ Det ger också långsiktiga resultat i och med den pågående utbildning av den statliga revisionsmyndigheten i införandet av jämställdhetsinriktad budgetrevision, som kommer att integrera jämställdhetsinriktad planering och budgetering i systemet. Dessutom är samarbetet med NDI inriktat på att utbilda unga ledare (både män och kvinnor) för att de som framtida ledare ska kunna stå för jämställdhet på chefs- och ledarskapspositioner. Vidare arbetar Ktk:s lokala partner-organisationer med nätverkande för att bemöta den ökande anti-genderrörelsen. Nätverkande mellan lokala civilsamhällesorganisationer i kampen mot anti-genderrörelsen befinner sig dock ännu i sin linda och behöver fortsatt stöd.⁷¹

3.3.11 Mål 13: Ökat förtroende och försoning mellan parterna i och mellan länderna

Utvecklingstrend

Parlamentet är fortsatt den viktigaste institutionen för politisk dialog. Den tunna styrande majoriteten samt polarisering och den fräna debatten mellan de styrande partierna och oppositionen i vissa frågor utgör en utmaning. Regeringen har åtagit sig att upprätthålla och utveckla goda grannförbindelser och vänskapliga förbindelser med alla sina fem grannar och inleder program och projekt för att koppla samman medborgarna i Nordmakedonien med medborgare i grannländerna. Initiativet "Open Balkans" är för närvarande ett initiativ som omfattar Nordmakedonien, Albanien och Serbien, och syftar till att främja och utveckla regionens kapacitet⁷²

⁶⁷ "Programme for work of the Government of the Republic of North Macedonia for the period 2022-2024", Full support for all social categories, p.31 ; programme_of_the_government_2022-2024.pdf (vlada.mk)

⁶⁸ Common country analyses, update 2021; United Nations North Macedonia, sid.28 2021 CCA update - endorsed ENG.pdf (un.org)

⁶⁹ Kvinna till kvinna nätverksmöte 5-8 juli, 2021, hotel Izgrev, Struga, rapport, s.14; Klaradia no. UM2020/15531/SKOP-33

⁷⁰ Common country analyses, update 2021; United Nations North Macedonia, sid.28 2021 CCA update - endorsed ENG.pdf (un.org)

⁷¹ NMK Kvinna till kvinna North Macedonia 2021-2023; 2021 Annual Work Plan 2022, p.4 Kvinna till kvinna; KlaraDia UM2020/15531/SKOPJE-40; Insatsnummer 14290

⁷² Programme for work of the Government of the Republic of North Macedonia for the period 2022-2024", Full support for all social categories, sid.31 ; programme_of_the_government_2022-2024.pdf (vlada.mk)

Bulgariens fortsatta veto mot anslutningsförhandlingarna med EU är problematiskt då det även undergräver allmänhetens förtroende för EU. Bulgarien bestrider bl. a vissa beskrivningar av historiska skeenden och förekomsten av ett separat makedoniskt språk. Det finns en dialog mellan länderna kring meningsskiljaktigheterna och även kring andra frågor. Den samlade bedömningen är dock att utvecklingen delvis har försämrats under året och motiverar att trafikljuset ändras från grönt till gult.

Relevans

Trots att det i dagsläget inte finns något direktstöd till detta mål, bidrar några insatser till det. Ökat förtroendet och försoningen är frågor av allmänt intresse och en prioritering för landet. Insatsen som NDI genomför som nämnts under flera av målen ovan, som syftar till att stärka kvinnors politiska ställning och beslutsfattande, inkluderar också samarbete över partigränserna. En annan fokusgrupp är som också nämnts ungdomar genom utbildning av framtida unga ledare.⁷³ Tillvägagångssättet att välja ut och utbilda ungdomar som representerar det multietniska samhället förväntas bidra till att bygga upp ömsesidigt förtroende och förståelse bland framtidens ledare.

3.4 Stödområde 3: Förbättrad miljö och begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan och klimatförändring

I EU:s lägesrapport dras slutsatsen att begränsade framsteg har gjorts när det gäller naturskydd och klimatförändringar.⁷⁴ Genomförandet inom alla sektorer är dock fortfarande oroande. EU uppmuntrar landet att öka ambitionerna avsevärt när det gäller den gröna omställningen, särskilt inom ramen för den gröna agendan för västra Balkan. De största problemen är fortfarande bristen på samordning och genomförande, låg institutionell kapacitet, otillräcklig fördelning av de offentliga finanserna och efterlevnaden av miljönormer och miljöbestämmelser.

3.4.1 Mål 14: Att partnerländerna i högre grad uppfyller EU:s regelverk och internationella överenskommelser för miljö, klimat och energi

Utvecklingstrend

EU bedömer att Nordmakedonien befinner sig på en måttlig nivå vad gäller förberedelser för miljö-, klimat- och energifrågor. Den administrativa kapaciteten är exempelvis fortfarande svag på alla nivåer med otillräckliga ekonomiska resurser för att genomdriva befintlig lagstiftning.⁷⁵

Anpassning av det rättsliga klimatramverket till EU:s regelverk är fortfarande låg och personella och ekonomiska resurser är mycket begränsade. Landet har antagit en långsiktig strategi för klimatåtgärder och en särskild handlingsplan även om klimatlagen inte har antagits ännu. Landet har också förbättrat sina nationella klimatåtaganden i linje med den långsiktiga klimatförändringsstrategin och energistrategin.⁷⁶ En lag om naturskydd har utarbetats och väntar på att antas. Vidare har riktlinjer utarbetats för övervakning av bevarandestatus för habitat och arter.

En lag om naturskydd har utarbetats och väntar på att antas. Finansiering för förvaltning av skyddade områden är dock en viktig utmaning och till stor del beroende av givarstöd. Varken lagen om miljöinspektion eller ändringarna i lagen om miljökonsekvensbedömningar har antagits vilket bidrar till de begränsade framstegen inom miljöansvarsområdet. Luftföroreningar i större städer är fortfarande ett betydande hot mot folkhälsan och bidrar årligen till ca 4 000 förtida dödsfall i landet

⁷³ MK-Främja kvinnors politiska deltagande (NDI); Sida North Macedonia Inception Phase and Semi-Annual Report. KlaraDia UM2020/09411/SKOP-41, Insatsnummer 14105

⁷⁴ Commission Staff Working Document <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021SC0294&from=EN>

⁷⁵ Commission Staff Working Document, p. 94. KlaraDia: UM2022/02255/SKOP-5

⁷⁶ Commission Staff Working Document, sid. 96. KlaraDia: UM2022/02255/SKOP-5

enligt WHO⁷⁷. Det finns ekonomiskt stöd till investeringar för att minska användning av fossila bränslen och därigenom minska luftföroreningarna, men effekterna av åtgärderna begränsas av begränsad genomförandekapacitet samt svagt sektorsövergripande samarbete och samordning mellan centrala och lokala myndigheter.

Relevans

Sida har sedan 2018 stöttat ett institutionellt samarbete mellan Naturvårdsverket och Miljöministeriet, men projektet har försenats kraftigt delvis på grund av pandemin. Till exempel försenades invigningen av mätstationer under nio månader och en workshop för utbildning om biologisk mångfald har försenats i ett år.⁷⁸ Bland resultaten som redovisats hittills finns ekonomiskt stöd för inköp och utbildning av nya övervakningsstationer av luftkvalitet som ska tas i bruk 2022. Detta kommer förhoppningsvis avsevärt stärka kapaciteten framöver samt bidra till att prioritera framtida insatser från myndigheter och förbättra medborgarnas tillgång till information om luftföroreningar.

Det UNDP-genomförda projektet för luftkvalitet i Skopje stödjer också landets anpassning till EU:s standarder för luftkvalitet genom att förändra uppvärmningsmetoder för bostäder vilket är en viktig föroreningskälla. En undersökning slutförs nu som kommer att fastställa de viktigaste orsakerna till luftföroreningarna i Skopje-regionen och kommer bidra till framtida politik för att förebygga luftföroreningar. Dessutom har 128 ekonomiskt utsatta hushåll valts ut för åtgärder för att minska utsläpp genom olika energieffektivitetsåtgärder.⁷⁹ Ett annat UNDP-samarbete syftar till att stärka kommuners möjlighet att få tillgång till infrastrukturinvesteringar är också relevant för detta mål (se nedan mål 16).

3.4.2 Mål 15: Stärkt miljömässigt ansvarstagande hos allmänhet, näringsliv och civilsamhälle

Utvecklingstrend

Allmänhetens engagemang och medvetenhet är fortfarande i allmänhet låg och fragmentarisk även om miljö- och klimatfrågor har varit mer synliga på senare tid på grund av ökade påtryckningar och rapportering av media och civila samhället. EU menar att dialogen mellan det civila samhället och offentliga sektorn, särskilt vad gäller för miljökonsekvensbedömningar, behöver förbättras avsevärt.⁸⁰ Brist på öppenhet och tillgång till information är en återkommande fråga. Miljöorganisationer saknar i allmänhet kapacitet för varaktigt engagemang och är sällan involverade i miljöstyrningen

Relevans

Sverige bidrar till att bygga upp allmänhetens medvetenhet och skapa förutsättningar för ett mer proaktivt civilsamhälle inom miljöfrågor och inkludering av befolkningen i beslutsfattandet. UNICEF-samarbetet har fokuserat på att öka miljömedvetenheten och kunskaperna hos skolbarn i alla åldersgrupper med ambitionen att öka allmänhetens deltagande i miljöfrågor. UNDP-insatsen för förbättrad luftkvalitet bidrar också till detta mål med en komponent som är särskilt inriktad på att öka allmänhetens medvetenhet. Det finns begränsat medvetande om källor och effekter av luftföroreningar och otillräcklig kunskap om effektiva sätt att ta itu med problemet. UNDP:s undersökning kommer att identifiera de viktigaste källorna till luftföroreningar i Skopje. Ett nytt samarbete med miljöorganisationen Eko-Svest, tillsammans med två andra samarbetsorganisationer, syftar till att bygga upp kapaciteten hos civila organisationer för påverkansarbete, övervakning, policy- och

⁷⁷ WHO, "Economic cost of the health impact of air pollution in Europe", 2015, table Premature deaths from air pollution per country in the WHO European Region, 2005 and 2010, sid. 9

⁷⁸ NMK institutionellt samarbete Miljö och EU (SEPA); Sammanfattande resultatuppdatering (2021), sid.3; KlaraDia UM2020/30072/SKOP; Insatsnummer 11574

⁷⁹ NMK Urban luftkvalitet (UNDP); Sammanfattande resultatuppdatering (2021), p 4; KlaraDia 18/000694, Insatsnummer 12145

⁸⁰ Commission Staff Working Document, sid. 94. KlaraDia: UM2022/02255/SKOP-5

lagstiftningsdeltagande, samt klimatåtgärder. Detta projekt har också en betydande komponent för att öka allmänhetens medvetenhet om klimat- och miljöfrågor.⁸¹

3.4.3 Mål 16: Mer hållbar samhällsservice inom områden som vatten och avlopp, avfallshantering, energieffektivisering och förnybar energi

Utvecklingstrend

Alltfler kommuner har planer på att kunna leverera en mer hållbar samhällsservice. Kommunerna saknar dock ofta både ekonomisk och mänsklig kapacitet för att planera och genomföra infra-strukturprojekt, miljöskydd och tillhandahålla tjänster. Under 2021 har flera lagar om avfallshantering antagits och de innehåller också principer för cirkulär ekonomi. Flera långåriga nationella avfallsplaner utarbetades och väntar på att antas. Samtidigt fortsätter det nya regionala avfallshanteringssystemet att drabbas av förseningar. De största hindren är svag administrativ kapacitet, låg efterlevnad och begränsat sektorsövergripande samarbete.⁸²

Energilagen är helt i linje med EU:s direktiv om förnybar energi. Regeringen behöver dock ompröva beslutet att behålla inmatningsavgifterna för små vattenkraftverk för att investeringar i vattenkraft ska vara förenlig med EU:s miljöregelverk.⁸³ Åtgärderna för att förbättra energieffektiviteten har dock avstannat. Det är positivt att regeringen nyligen har antagit en lag om energieffektivitet samt införlivat EU:s direktiv för energieffektivitet och energiprestanda. Genomförandet hämmas dock av begränsad mänsklig och teknisk kapacitet och finansieringsmöjligheterna är begränsade.⁸⁴

Vidare har en förvaltningsplan utarbetats för Ohrid-sjöns avrinningsområde. Sjön har särskilt stora och skyddsvärda biotopiska värden. Förvaltningsplaner för andra avrinningsområden utgör dock fortfarande ett problemområde. Det har skett viss förbättring av systemet för övervakning av ytvatten men mycket arbete kvarstår för bevakning av både yt- och grundvattenskvaliteten. Avslutningsvis noterar EU framsteg har gjorts i genomförandet av översvämningdirektivet.

Relevans

UNDP-projektet om stärkt kommunal kapacitet för genomförande av investeringsprojekt fick in 132 ansökningar och utvärderingen av ansökningarna pågår ännu. 7 är klara och ytterligare 18 är långt framskridna.⁸⁵ Den funktionella analysen som utvecklats har hjälpt ministeriet för lokalt självstyre att se över sin interna organisationsstruktur, och med projektstöd har en regelbok om intern organisation och systematisering av arbetspositioner utarbetats. Under 2021 uppgraderades och justerades Municipal Development Index, ett verktyg för att mäta de framsteg som gjorts i tjänsteverans på kommunal nivå.⁸⁶ Indexet har inkluderats i regeringens nya program för decentralisering och hållbar lokal utveckling 2021-2026 och handlingsplanen för 2021-2023 understryker indexets betydelse för det framtida politiska skapandet. Vidare har en förberedelsefas om förbättrad kommunal avfalls-hantering dragits igång av Sveriges kommuner och Regioner i Pelagonijaregionen. Projektet syftar också till att öka medborgarnas deltagande och dela lärdomar på regional och central nivå.⁸⁷

⁸¹ Eko-svest - 'Civil Society Action for Climate'; 20210601 Project Document Civil Society Action for Climate, sid. 35; KlaraDia UM2020/30073/SKOP; Insatsnummer 14213

⁸² Commission Staff Working Document, sid 95. KlaraDia: UM2022/02255/SKOP-5

⁸³ Commission Staff Working Document, sid. 93. KlaraDia: UM2022/02255/SKOP-5

⁸⁴ Commission Staff Working Document, sid. 55. KlaraDia: UM2022/02255/SKOP-5

⁸⁵ BMCPI Progress Report (2020), p. 20, KlaraDia: UM2018/42703/SKOP, Insatsnummer: 12379

⁸⁶ Bygga kapacitet för projektgenomförande på lokal nivå (UNDP); Sammanfattande resultatuppdatering (2021), sid. 3, KlaraDia UM2018/42703/SKOP, Insatsnummer 12379

⁸⁷ SKR kommunal avfallshantering 2023-; Salar NM Project Proposal 2021-25, sid. 26; Insatsnummer:15519

4. Implikationer

Denna rapport bygger på en strategi som ersattes med en ny regional strategi för västra Balkan för 2021–2027 den 6 oktober 2021. Detta innebär att Sida just nu är i en process för att göra en grundlig analys av sin portfölj och bedöma implikationerna av de nya direktiven från regeringen.

Några aspekter som Sida ser över är hur det lokala ägandet kan stärkas ytterligare, hur man kan bygga fler synergier mellan de olika målen och vilka som är de mest kritiska frågorna inom strategins olika teman (genom att utveckla förändringsteorier). Dessutom omfattar strategin också ett nytt mål om fredliga och inkluderande samhällen. Sida arbetar emellertid redan en hel del inom detta mål (se kapitel 3.0) men portföljen behöver vidareutvecklas. Vidare hade Sida precis börjat bygga upp sin portfölj inom inkluderande ekonomisk tillväxt och detta arbete behöver fortsätta.

I avsaknad av statligt ledd givarsamordning i Nordmakedonien behöver Sida hitta andra sätt att tills vidare säkerställa ytterligare samordning och komplementaritet mellan det ganska lilla antal givare som är verksamma i landet. Denna process bör dock ta sin utgångspunkt i den samordning som sker inom sektorarbetsgrupperna, och bidra till att ytterligare stärka dessa befintliga strukturer, även om dessa grupper hittills har varit ganska snäva i sin omfattning och fokuserat på EU:s arbete i landet på projektnivå.